Ročník XIV. V Budapešti, 26. januára 1907. Číslo 4.

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAZDÚ SOBOTU NA ŠESTNASŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:
Na celý rok --- --- 4 koruny — hal.
Na pol roka --- --- 2 « — «
Na štvrt roka --- --- 1 « 20 «
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedny redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komornik.
Majitel' a vydavatel':
JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavatel'stvo:
Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novín ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 5 stlpcového nonpareill riadku 30 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Zidia proti ministrovi.

Nespokojnosť a netrpezlivosť označuje židovstvo po celom svete. Všetko je zlé a človečenstvu neosožné, čo zo židovského prameňa nepochádza. Preto vidíme, že židovstvo oboruje sa na všetko, čo stojí na základe nežidovskom. Zvlášte s politikou sa rado zaoberá židovstvo a to tým radsej, čím väčší osoh mu ona donáša. Tu tiež to platí, že len tá politika je dobrá, ktorá židovstvu osoží a zabezpečuje mu mnoho hmotných výhod. Žiadnu krajinu nezaplavilo snáď natoľko židostvo, ako práve od roku 1867-ho Uhorsko. S liberálmi založili u nás svoje panstvo aj židia. A oni skutočne všetko opanovali. V jejich rukách nachodí sa kupectvo, obchod, priemysel veľký a malý, hospodárstvo, slovom všetko, čo tvorí podmienku vyžitia jednotlivých a obecenstva.

Že pod týmto ťažkým jarmom židovstva až mnoho trpelo hmotne kresťanské obyvateľstvo krajiny našej, to netreba dokazovať, vie to každý

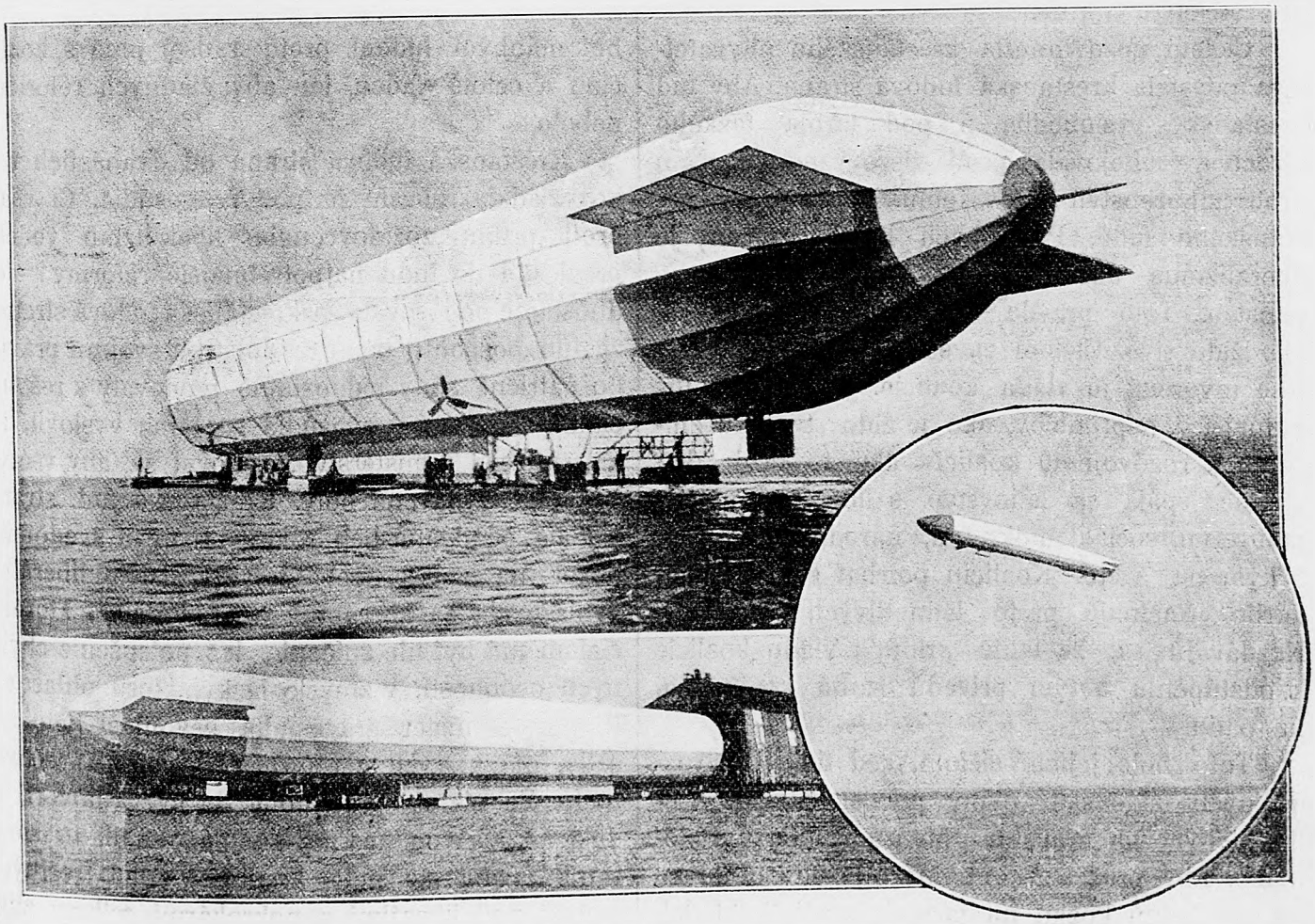

Vzducholod' (balón).

zo svojej vlastnej zkúsenosti. Čím viacej zmáhalo sa hmotne židovstvo, tým viacej chudobnel a upádal ľud.

Židovstvo však nielen hmotne utláčalo pod liberálmi kresťanské obyvateľstvo krajiny, lež ho utláčalo aj mravne a duševne. Ono hralo od emancipácie vážny zástoj aj v politike. Politika je u nás také pole, ktoré bárs kto môže obrábať. Netreba k tomu predbežnej vzdelanosti, ani iných zvláštnych nástrojov. Zvrtkavý jazyk, dobrá porcia nestydatosti, trochu drobných halierov, to je všetko, čo sa u nás ku politike potrebuje. A toto malo vždy po ruke židovstvo, preto sa aj politika nachodila zväčša v židovských rukách. Následkom toho nachodilo sa v židovských rukách aj zákonodarstvo. Či to treba obšírnejšie dokazovať? Či od roku 1867. takmer všetky zákony na krajinskom sneme prijaté nenie sú vynesené v prospech židovstva? Zákony právosúdne, zákony slobodného priemyslu, komu osožia? Či nie výlučne židovstvu? Alebo zákony cirkevno-politické či nemajú za cieľ utlačiť kresťanstvo a pozdvihnuť židovstvo? Takto opanovalo židovstvo aj v zákonodarstve kresťanské obyvateľstvo krajiny.

Cieľom pozdvihnutia kresťanského obyvateľstva povstala kresťanská ľudová strana. Aby ľud kresťanský vyslobodila z pod jarma ťažkého otroctva, nebojovala proti vierovyznaniam, ani proti náboženstvu židovskému, lež za práva kresťanského ľudu. Po dlhých bojoch zničený je liberalizmus, ako základný kameň židovského panstva. Toto pravda nikto viacej neoplakával ako židovstvo. Cieľom zavedenia poriadku v krajine utvorená je vláda koalicie. Táto nemá urputnejších nepriateľov, ako je židovstvo. Ku zničeniu a rozdvojeniu koalicie, ako to každý deň vidíme, spája sa židovstvo s liberálmi, s freimaurermi, socialdemokratmi, národniarmi a bár s kým na svete. Koaliciu potrhať sa im nepodarilo. Načínajú preto jednotlivých ministrov. Nazdávajú sa, že takto prinútia vládu koalicie k odstúpeniu a tým privedú samú koaliciu aj ku pádu.

Toto bolo jejich cieľom, keď tieto dni roztrubovaly židovské noviny po celom svete všeliaké chýry na ministra pravosúdia Gejzu Polónyiho. Aby predsa aj pri tomto odvážlivom kúsku svoju vlastnú kožku na jarmok neniesli, hľadali bubáka a takého aj našli v osobe mešťanostu na pokoji hlavného mesta, Jána Halmoša. Tento sadol židovstvu na lep a takmer cez jeden týždeň tvrdil o ministrovi pravosúdia rozličné, karakter a dobré meno podkopávajúce nepekné veci. Akonáhle sa ale minister pravosúdia ku tomu odhodlal, že rozširovateľa urážlivých a nepravdivých vecí odovzdá súdu, mešťanosta na pokoji Halmoš sa naľakal a všetko, čo na ministra pravosúdia bol nahovoril pekne-krásne aj odvolal verejne. Tento manéver sa židovstvu nepodaril. Mešťanosta na pokoji Halmoš sadol židovstvu na lep a dal by kto vie čo za to, keby sa ľahkomyselne nebol dal naviesť ku tomu pomlúvaniu.

Z kadiaľ však pochodí tá pekelná zášť a nenávisť židovstva proti terajšiemu ministroví pravosúdia? Aj to má svoje príčiny. Ako terajšia vláda vôbec, tak aj jednotliví ministri, snažia sa všetko to napraviť, čo liberálne vlády cez tridsať rokov zhubily a zhumľovaly. Chcejú zaviesť reformy v celom obore verejného života. Aj na poli pravosúdia potrebné sú reformy, týchto ale boja sa tak liberáli a židovstvo ako čert svätenej vody. Tie reformy zapríčiňujú veľký hlavy bôľ mnohým ľuďom, preto radšej preč s koaliciou a celou vládou, len aby žiadnych reforiem nebolo.

Kresťanská ľudová strana od dvanástich rokov žiadala reformy na poli pravosúdia. Či však proti prúdu zožidovčeného liberalizmu vedela previesť i tie ľudu najpotrebnejšie reformy? Jednostajne ponosovala sa kresťanská ľudová strana, že ľud pospolitý nemôže dojsť ku svojmu právu, bo patričné súdy jednostajne pracovaly s reštanciami. Minister pravosúdia sa teraz vyslovil, že ako prevzal ministerstvo, usiloval sa, aby všetky reštancie vybavené boly. Kresťanská ľud. strana žiadala od dvanástich rokov prísny a svedomitý dozor na žaláre, celý trestný sistém liberálny vyhlasovala za korruptný a prevrátený, ktorého cieľom má byť nie zničenie, lež polepšenie chybných osobností, v zmysle lásky, ktorú ohlasoval Kristus. Minister pravosúdia osvojil si tieto zásady, dľa ktorých v reformách jeho pokračovať bude. Že nie na prázdno a do sveta hovorí, to dokázul aj tým, keď na sneme odhalil tú smutnú pravdu, že celý krajinský fond trestných peňazí pod liberálmi a pokrokármi celkom zmi-

zol a neostalo po ňom len jeden million korún deficitu. Toto odhalenie sa pravda liberálom a jejich spojencom ľúbiť nebude, nadovšetko keď bude treba premrhaný fond tento nahradiť.

Spravodlivosť v pravosúdi žiadala kresťanská ľudová strana. Vysluhovanie spravodlivosti v duchu kresťanskom to bolo to, na čo naliehala v zákonodarstve. Terajší minister pravosúdia náklonný je tomu zodpovedať. Preto sa *Alexander Simonyi-Semadam* o reči ministra pravosúdia, ktorú ku jeho rozpočtu povedal, osvedčil nasledovne: «Dnes sme slyšali exposé ministra pravosúdia, akému podobného sme dosiaľ nikdy neslyšali. On úprimne a verejne odhalil všetky chyby našeho pravosúdia a hneď aj povedal, že kde a ako treba pomáhať, pomoc ale túto neodkladá na dlhé, neisté časy, po prevedení veľkých reforiem, ako to doposiaľ v obyčaji bolo. My sme vyslanci ľudu — povedal rečník kresťanskej ľudovej strany ďalej — my sme nenie preto tu, aby sme fiškálom, bankárom, fabrikantom alebo veľkostatkárom robili zákony. (Pravda! Tak je!) Lež sme preto tu, aby sme širokým vrstvám...

Gejza Polónyi: Tak je!

Alexander Simonyi-Semadam: Aby sme zastávali záujmy ľudu, aby sme tomuto dali do ruky také zákony, ktorými najsť môžu podmienky svojho blahobytu...»

Ako prameň všetkého pre ľud zlého v hospodárskom ohľade považovala kresťanská ľudová strana *burzu* a kupčenie s obilím na termín bez zaokrytia. Preto jednostajne žiadala táto politická strana reformu burzy a zakázanie kupčenia s obilím na papieri, na termín a bez zaokrytia. Burza nachodí sa však celkom v židovských rukách. Tam bohatne židovstvo a tam príde o majetok svoj kresťan, ako sa ta opováži. Reforma burzy znamená pre židovstvo toľko, ako zamedzenie nešľachetného remesla, aké sa tam doposiaľ slobodne prevádzalo na úkor kresťanstva. Minister pravosúdia Gejza Polónyi zasľúbil, že zákonnú predlohu na zreformovanie burzy položí na stôl snemovne do konca tohoto roku. Takto to žiada kresťanská ľudová strana.

Tohoto sa bojí židovstvo. Preto je proti ministrovi pravosúdia Gejzovi Polónyimu a proti celej koalicii. Strach židovstva ale nikoho nezkláti od nastúpenej cesty pravdy. Židovstvo nech sa len bojí, my neprestaneme bojovať a pracovať za práva a blaho kresťanskeho ľudu, lebo cieľom naším je pracovať na pozdvižení kresťanstva.

Prostriedok či cieľ?

Tajiť sa nedá, že terajšie politické pohyby toľku škodu zapríčinily na náboženskom živote, že ju ani len ocenit nemožno. Príčinu tejto nesmiernej škody národniari by radi uvaliť na krk kat. duchovenstva preto, že vraj títo nedržia v politike s ľudom. Nuž ovšem bolo by to krajšie, keď by duchovní a veriaci boli i politicky v jednom tábore. Lež odhliadnuc od toho. či ten farár dozaista má také politické právo, takú slobodu, jako a jeho veriaci, čudné je žiadať od katolíckeho kňaza, aby čo pastier išiel za svojim, všeliakými masarikistami, tolstojistami, socialistami a neznabohami nahuckaným ľudom. Lebo istá vec je, ktorá sa odtajiť nedá, že terajšie kňazstvo všeobecne pilne sa stará aj o hmotný blahobyt ľudu a preto to kňazstvo nemôže byť ani v politickom ohľade neprajné ľudu. Že ale to kňazstvo predsa prečo nepripojilo sa k národnostnej strane, to má mnohé príčiny, medzi ktorými nie je ostatňou tá, že strana táto hneď z počiatku volebných pohybov jakousik zúrivou neoprávnenou zlosťou napádala každého, čo s ňou nesúhlasil. Kde je ale zlosť tam pravdy niet. Poznám kňaza farára, ktorý od počiatku simpatizoval s tou stranou, keď ale videl tú zázračnú zlosť oproti kat. duchovenstvu, odvrátil sa od nej. Veď bolo to i predtým tak, že ľud nebol so svojim duchovným na jednej strane, kňaz bol obyčajne na ľudovej a ľud na liberálnej strane, ba stalo sa bohužiaľ i naopak. A predsa v ten čas jednalo sa o veľké veci, jednalo sa o sviatosť stavu manželského, a predsa kto počul, žeby niekde ľud bol preto do kostola nechodil, alebo bez kňaza krstil a pochovával, ba takého farára ešte i nabil? A prečo nebolo to počuť? Preto, lebo vtedy nemal kto ľud huckať, lebo privrženci kresťanskej ľudovej strany mali toľko svedomia a ľud pre politickú vinu kňaza nehnali do hriechov. A teraz? No ovšem, na protivnej stránke toho svedomia nieto! Ba nielen že nieto toho svedomia, lež tak sa zdá, že zrovna cieľom je: zničiť auktoritu kňazstva a potom olúpiť ľud o vieru. Lebo nateraz je síce namerené ešte len proti biskupom a kňazstvu, to vidno aj z nespravodlivého predstavovania a odvolávania sa na Rím, že veď pápež spravodlivo rozsúdi. No nie bez základu možno sa obávať, že v páde im neprajného rozhodnutia Rímu, bude nasledovať apellácia a «Pontifice male informato ad melius informandum», len aby nebol pokoj. Lebo tak sa zdá, že k ich cieľom potrebný je nepokoj a vzbura. Ovšem nehovorím to o všetkých privržencoch tej strany.

Porekadlo hovorí, že vtáka poznávame po perí, človeka ale po priateľoch. Tušíme ale, že netreba dokazovať, že strana národná fraternizuje, bratričkuje sa so

socialdemokraciou, tejže ale cieľom je zničiť všetku moc cirkve a vieru. Veď národnostní ablegáti nedávno spolu so socialistami hlasovali za návrh Achimov, aby boly cirkvi odňaté jej majetky. Veď po voľbe Matej Bella sa verejne chválil, že jako mu pomáhali bodrí socialisti, z ktorých jeden onedlho na to bez všetkej príčiny, len zo samej nenávisti oproti viere kresťanskej zabil staručkého 80-ročného kňaza katolíckeho: Csaplára! Komu že treba dokazovať, že «Týždenník» je docela socialistický časopis, taký, jaký maďarská «Népszava». A nedávno Juriga predsa i v ňom ohlasoval, že bude držať účtujúcu reč a to práve v tom istom čísle, v ktorom tak hnusne bol opísaný jeden oravský kat. kňaz. Som zvedavý, čo by tak svet povedal, keď by daktorý z katolíckych vodcov v «Népszave» oznamoval svoje účtujúce reči? Jako že sa toto srovnáva s tou stranou, čo hovorí o sebe, že «bráni vieru a háji zásady kresťanské, ktorej privrženci znajú na jazyku ustavične Krista?! Veď vodcovia tejto strany odporúčajú ľudu výlučne len «Týždenník» a «Ľudové Noviny»?

Keď v lete socialistická «Népszava» tak ohavne opísala biskupa a kňazov liptovských, «Týždenník» a jeho pani bez najmenšieho pochybovania to všetko aj uverili, ba radostne ďalej to rozchyrovali ľudu, a «Katolícke Noviny» nemaly ani jedneho slova na obranu biskupa a jeho kňazov, tak že u nás všeobecnou mienkou je, že to všetko zariadili niektorí «nábožní» národniari.

O Ráthovi, bývalem kandidátovi nášho okresu bolo verejne tvrdené, že sa vyslovil: že bárs aj prepadnul, aspoň tomu sa teší, že si ľud reverendy nectí, ovšem že len tie ľudové.

Povinnosťou «Katolíckych Novín» by bolo všemožne na tom pracovať, aby ľud pre politiku nezanedbával si svoje náboženské povinnosti, aby nepohŕdal kostolom, sviatosťami a svätinami. A na miesto toho čo vidíme? Skoro v každom čísle dlhé — obyčajne nepravé — referáty, že kde, kedy a jako neišiel ľud do kostola. Ba nielen tie noviny samé nepoučia, nenapomínajú ten ľud, ale keď to niekto druhý chce učiniť v tých novinách, to ani nevytlačia, jako sa to tušiť dá z odkazov posledného čísla «Ľudových Novín». To všetko preto, aby ten ľud neprestal štrajkovať.

O dobrom úmysle jednotlivcov tej stránky základne sa dá pochybovať, keď si na pamäť privoláme, že hneď po voľbach v «Alkotmány» i napísal článok Zoltán Vásárhelyi veľmi konciliantný, neskoršie taktiež Giesswein a národná tlač čo na to? Nič! Ani v známosť to nevzali. Ba keď na sneme spomínalo sa, že potrebné je viesť politiku kresťansko-sociálnu, nuž «Týždenník» sa ešte vysmial, že vraj: néppártski grófi chcú robiť sociálnu politiku! Ako keby na pr. pred 50 rokami neboli tí istí previedli oslobodenie poddanstva, vydobijúc pre všetkých jednaké práva!

Nuž keď si človek toto všetko pováži, musí prísť na tú myšlienku, že ničenie auktority cirkve a viery je ozaj cieľom národnostných zlostníkov; mimovoľne musí napadnuť človekovi, že dožili sme času, keď sa uskutočnilo, o čom socialdemokrat Popovič sníval pred rokami, o koalicii to národností a socialdemokracie hovoriac: «Keď by v uhorskej krajine v našich rukách bol národnostný pohyb, jak hroznú moc by sme my potom predstavovali?»

Je-li ale tomu tak, čo je pravdepodobné, tak môžeme byť pripravení na časy ešte smutnejšie. Nech táto nesvedomitá agitácia proti auktorite cirkevnej potrvá ešte za pár rokov, najmä jak sa my kňazi neporozumieme, za pár rokov ľud ztratí vieru, padne v korisť socialdemokracii, vo farách miesto duchovných budú sedeť Jakubovia a Izraeli. Len že aby si nikto nemyslel, že len vo fare stupavskej, lúčanskej, pucovskej, lež podobne i v ružomberskej, vajnorskej, bzinskej atď. Ani nech nikto nepovie, že kričím a bojím sa o svoju kožu. Úfam v Boha, že tieto veci sa ešte nestanú, kým my terajší farári žijeme, ale stanú sa istotne, nepremenia-li sa terajšie pomery.

Takto by som bol aj odpoveď dal na upodozrievanie «Ružomberčana», že ako by som vo všetkom hľadal len «luterána». Nie! Veď duchovných vierovyznania Lutherovho držím za múdrejších, ako žeby som o nich predpokladať mohol, žeby nenahliadli, že keď sa dnešnou fanatickou agitáciou podkopú základy viery a auktority cirkevnej, že podkopú sa základy nielen viery katolíckej lež každej viery kresťanskej. Ačpráve aj to musím vyznať, že niako nemôžem pochopiť mnohé objavy tohoto pohybu. Cirkevný súd ešte ani neriešil záležitosť ružomberského farára a Ružomberčania už nechodia do kostola; na Lúčkach a v Zohore je zákonite vymenovaný farár a ľud ochádza kostol, pohŕda sviatosťami, farára nabije a noviny za to ľud ešte chváli a huckajú. Teraz ale: nedávno pri voľbe superintendenta vraj násilným spôsobom urobili väčšinu pre Scholca vo zvolenskej stolici. A noviny čo? Trocha zavrčaly a utíchly a ľud pekne-rúče ho prijal a uznal za svojho duchovného predstaveného. Najnovšie Matej Bella v samej snemovni sa ponosoval, že duchovných vierovyznania Lutherovho: Pavla Čobrdu, smrečianskeho a Ludvika Hrdličku, komlóšskeho, ich cirkevná vrchnosť pozbavila i úradu i penzie — čisto len pre politiku. A či počul alebo čítal niekto o tom, žeby veriaci zo Smrečian alebo z Komlóšu preto obchádzali kostol, pohŕdali pobožnosťami, alebo žeby boli nových duchovných nabili? Čítal niekto v novinách k tomu osmelujúce, povzbudzujúce články, alebo to vychvalujúce zprávy? Nuž prečo sa meria dvojakou mierou? Prečo sa tupí ustavične iba auktorita cirkve katolíckej, prečo sú hnaní iba veriaci cirkve katolíckej do hriechov? Či asnáď len preto, že my katolíci sme zase zabudli — jako obyčajne — že: «estote prudentes sicut serpentes?»

Jozef Tomkuljak, farár pucovský.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Kresťan-a»!

Dedina.

Kto chce pomáhať úbohému ľudu, ten v prvom rade ku pomoci musí prispeť dedinám. Nemôže si to rozmýšľajúci človek predstavit, že by sa blahorosné a predovšem pospolitému ľudu veľmi osožné ustanovízne terajších časov nemaly uviesť v bárs ktorej dedine našej vlasti.

Človek by skoro zaplakal od žiaľu, keď na jednu-druhú zanedbanejšiu dedinu pohliadne. Ľud takejto dediny je nad mieru chudobný, bieda skoro každému jej obyvateľovi kričí z očí, cez celý rok nemajú tu ľudia výrobku a následkom toho ani dôchodku. Čítať a písať zo starších málo kto vie, až len nie dietky, čo ešte do školy chodia, na veľa miestach však nesvedomite a lenivo, čomu sú rodičia na príčine. K učenejšiemu človeku v dedine nemá ľud dôvery a lásky. Na obecný dom hľadí každý krivým okom. Kostol, dom Boží, stojí ošarpaný a len že sa nezvalí, ľudia tomuto svätému miestu ešte aj v nedeľu a vo sviatok vyhýbajú, kázne a sväté omše neslyšia, ako keby štrajkovali proti Pánu Bohu. Škola je otrhaná ako tá najposlednejšia chalupa, do ktorej slnko svieti a voda sa leje. Ulice sú neporiadné, samý hnoj a mláka. Deti neznajú slušnosti a počestnosti, od rána do večera sháňajú sa na vonku. Celá dedina nachodí sa v pazúroch jednoho alebo dvoch bohatších židov. Veľké úžerné úroky, dlhy za pijatiku a na veľa miestach za cifrované háby nejednu dedinu obrátily už na žobrácku palicu. Mládenci slieďa po nociach z horného konca na dolný. Dievky v zime hrnú sa do veľkých miest. Usilovnosť, sporivosť a láska, ako aj úcta ku rodičom vandrujú von z dedín. Ohavné a zkazonosné noviny a spisy rozširujú po dedine ľudia bez viery a svedomia. Túlajú sa z času na čas po dedine, keď štvá a búria ľud proti kňazom, proti zákonom a vrchnosťam svetským a cirkevným a dedinka volakedy tichá a pokojná v krátkom čase obrátená je na ruby.

Tak smutne vyzerá najviacej dedín po všetkých krajoch. A predstavenstvo, ako povolaní vodcovia obce, starší ľudu nič nerobia proti tomu. Muselo by to však v každom ohľade ináč a lepšie vyzerať, keby kňaz, učiteľ, notár, rychtár a predstavenstvo obce spojenými silami dali sa do roboty a pracovali v prospech blaha a v záujme ubiedeného ľudu.

Dedinský lud najsamprv zavolať treba od brány pekelnej. Brána pekelná v každej dedine je krčma. V bráne pekelnej, v krčme vychádza ľud na mizinu hmotne a mravne. Tu sa hubí duševne a tu prichádza o celý jeho majetok. S utrateným majetkom necháva nejeden v bráne pekelnej, v krčme, svoje rodinné šťastie a svoju osobnú statočnosť. V každej dedine treba založiť *katolícky ľudový spolok* alebo katolícky kruh, v ktorých miestnosťach by sa ľudia schádzať a o tom radiť mohli, akým spôsobom by sa dedina z tej hlbokej mláky dala vytiahnuť. Apoštolského ducha farár, horlivý kaplán, vysokého a šľachetného povolania svojho povedomý učiteľ založením katolíckeho ľudového spolku alebo kat. kruhu v krátkom čase, takmer naraz obrátiť môžu smutný obraz dediny a zmýšľanie jej obyvateľstva.

V katolíckom ľudovom spolku alebo v katolíckom kruhu, akožto v skutočnom a jednom tábore obyvateľstva, vysvetlovať treba ľudu prednáškami, čítaním z dobrých katolíckych novín a spisov, všetko to, čo mu je potrebné k jeho zveľadeniu, nadovšetko treba ho poučovať o dedine, stolici a o stave krajinskom a o tom spôsobe, akým prostriedkom by sa biede jeho odpomôcť mohlo.

Zvláste teraz je to veľmi potrebné, aby ľud dedinský zachovaný bol v jeho prvotnej mravnej čistote a striezlivosti. Nesvedomití buriči túlajú sa po dedinách aby ho pozbavili pokoja, po veľkých mestách modzinárodné, internacionálne prúdy červených socialistov vylievajú svoje zkazonosné učenie, židovská špekulácia zbíja, využitkúva a podmaňuje sebe kresťanské robotníctvo a miesto lásky rozsieva semeno nenávisti a nespokojnosti.

Dedinu treba opevniť. Za ľud dedinský treba sa zaujímať. Dediny dávajú pokrmu krajine. Mládež dedinská bráni vlasť. Chleba vozdajšieho dedina dáva pre celé obecenstvo. Vzdor tomu však dedina je najchudobnejšia. Ľud dedinský je najzanedbanejší. Dedina je najslabšia. Neslobodno trpeť, aby dediny naše pustly, aby ľud dedinský na vnivoč vychádzal, aby klesly počestnosť, blanobyt a šťastie našich dedín.

Budú-li dediny naše napospol mohutné a pevné, mohutná a pevná bude aj naša vlasť; bude-li náš ľud dedinský spokojný a blažený, spokojná a blažená bude aj celá naša krajina. Dôrazne žiadame preto od každej našej vlády, aby zákonne a všemožným spôsobom zabezpečila blaho našeho ludu dedinského.

Vývin, podpora, zabezpečenie blaha ľudu dedinského, má v programme aj kresťanská ľudová strana. Toto žiadať, za toto bojovať nikdy neprestane.

Michal Artim.

Krajinský vyslanec volebného okresu zborovského povedal na krajinskom sneme z príležitosti pojednávania rozpočtu ministerstva výučby dňa 12. januára tak významnú reč, že ju v záujme všeobecného dobrého v rozsiahlom výťahu za potrebné uverejniť držíme.

Michal Artim, keď na začiatku reči svojej dokázal, že ako vo všetkom, tak aj v pravej kultúre, teda vo vzdelanosti a aj v samom vlastenectve, základom je náboženské zmýšľanie, keď poukázal na tú nespravedlivosť aká leží v tom, že dotyčno platov učiteľov, učitelia náboženských škôl horšie majú stáť, ako učitelia štátnych škôl: predložil snemu na krátko svoje požiadavky a povedal:

Žiadam po prvé, aby zotrená bola odiozna daň školská z 30 kr. pozostávajúca. Žiadam sriadenie penzionálnych ústavov pre duchovných. Prítomne prinútení sú duchovní 80—90 rokov starí duchovné úrady zastávať, bo by ináč vyžiť nemohli. Možno si predstaviť, aké

to môže byť zastávanie úradu, kde je duchovný 80—90 rokov starý.

Učitelia, ktorí prinútení sú opustiť úrad svoj preto, lo neznajú reči maďarskej, mali by vybavení byť daakou náhradnou summou, bo sa to nedá s ľudskosťou porovnať, aby človek, ktorý v svojom čase dľa tehdajších požiadavok zaopatril si diplom, včuľ preto vyhodený bol na ulicu, bo maďarsky nezná. Konečne tomuto nenie ten človek na príčine, že nezná maďarsky, lež tie predošlé mnohé vlády, ktoré sa o to ani len najmenej nestaraly.

Ďalej: Pre chudobné dietky utvoriť treba základinu. Toto previesť sa má v porozumení s patričnou cirkevnou vrchnosťou.

Obraciam pozornosť cteného pána ministra na spôsob odmeňovania usilovného navštevovania školy, taktiež na pokutovanie pre zanedbávanie školy. Uvádza príklady, koľko trpí ľud na jeho stranách pod takýmito pokutami, kdežto cieľom tohoto nariadenia je. aby dietky usilovne chodily do školy.

Nazdávam sa, žeby zbytočné bolo na tomto mieste dokazovať potrebnošť kultúry a vzdelanosti. Jestli ale cieľ tento chceme dosiahnuť, treba nám upotrebiť prostriedky, ktoré k tomu vedú. Tieto prostriedky zložené sú vo veľkom počte v našich zákonoch vzdelania ľudu. Bolo by ale treba zákony tieto zachovávať. Na poľutovanie je ale, že liberálne vlády tieto zákony vzdelania ľudu, ako mnohé iné, na úkor výučby a ku veľkej škode ľudu prefiglovaly rozličnými nariadeniami ministerskými. Tak 43. §. XXXVIII. zák. čl. z r. 1868. od slova do slova to hovorí: «Jestli dokáže obec, že potrebné ku vzdelaniu učebné ústavy dľa tohoto zákona z vlastnej hmotnej sily nevládze celkom vystaviť a udržať, cestou patričnej vrchnosti o pomoc obrátiť sa môže ku štátu. Minister výučby pomoc prosiacu obec podporuje zo summy v krajinskom rozpočte ku tomuto cieľu povolenej». Zák. čl. XXXIII. §. 80. z r. 1868. zase doslovne toto nakladá: «Minister výučby má právo dľa úradu svojho, kdekolvek, keď to za potrebné drží, **výlučne na štátne útraty**, miestnym okolnosťám zodpovedne, ku vzdelaniu ľudu stavať učebné ústavy». Teda štát je povinný školy na svoje útraty stavať a udržiavať tam, kde to patričná obec z vlastnej sily urobiť ani zďaleka nemôže.

Oproti tomuto vydané je nie jedno, lež viacej ministerských nariadení. Ja z pomedzi týchto len jedno znám a to je to, ktoré vydané bolo dňa 9. marca roku 1899. pod číslom 20.008. V tomto nariadení prísne sa nakladá kráľ. školským dozorcom, aby útraty vystavenia štátnych škôl na každý pád uvalovali na ľud. Následkom toho aj v mojom okrese povstalo viacej štátnych a to takrečených milleniumnych škôl na ťarchu ľudu, ktorý ku tomuto cieľu ešte aj svoje chudobné roličky založiť bol prinútený. Uvádza viacej príkladov, ako kráľ. školskí dozorcovia zoštátňujú školy, kde k tomu ľahšie prísť môžu. Prosí preto rečník, aby patričným obciam útraty pri zoštátnení škôl nahradené boly.

Prešiel potom rečník ku opisovaniu katolíckeho duchovenstva.

Ctený Dome vyslancov! Kaplán má sto a farár dvesto zlatých platu. Keď tú potrebnú vzdelanosť do ohľadu ani neberiem, lež sa zpustím ku tým najnižším vrstvám ľudu, treba sa mi opýtať, ktorý paholok slúži dnes za sto zlatých ročitého platu. Pravda je síce, že dedinského kňaza najväčšou ozdobou a najvyšším vyznačením je jeho skromnosť, sebazaprenie, trpezlivosť a trápenie bez konca, avšak aj toto musí mať svoje hranice. Z tohoto pochádza tá veľká mizéria, že sa teraz tak málo mladíkov venuje kňazskému stavu a tí čo sa mu venujú, zápasia s biedou a dlhami. Následkom toho celé kraje ostávajú bez duchovenstva.

Ctený Dome! Práve sto rokov je tomu, čo smerodajné kruhy radia sa o hmotnom pozdvihnutí duchovenstva. Toto pozdvihnutie však ani len na krok nepokročilo napred. Čo jeden k tomu vyslaný výbor ustanovil, to zavše zničil druhý.

Usporiadanie kongruy ustanovil u nás XIV. zák. čl. z r. 1889. Popisy k tomu cieľu previedly sa v poriadku, lež s akými torturami a okolnosťami, to vieme my katolíci tak dobre, ako aj smerodajné kruhy.

Protestantom chceli dať potrebnej pomoci a tí ju aj dostali v krátkom čase, nám však pomoci dať nechcejú a preto aj dnes stojíme ešte len pri popisoch. Schlauchov návrh odvrhli a poskytnutie pomoci učinili závislým od takých a toľkých podmienok, že ich v celom živote našom vyplniť nemôžeme, následkom čoho celú záležitosť usporiadania kongruy považovať musíme ako odročenú na neurčitý čas. Úprimne povedano, u protestantských bratov našich tomu nenie tak.

Toto na stranu utískanie katolíckej cirkve sa skutočne veľmi ťažko dá pochopiť. Nezaslúžila to cirkev naša tak ohľadom historickej jej minulosti, ako aj ohľadom tej úslušnosti, akú preukazovala a ešte aj dnes preukazuje protiva iným vierovyznaniam. Protestantom katolíci pomohli ku autonomii; len nedávno recipované židovsto vie si cestu najsť ku kongrue; židovský mladík vie si cestu najsť, aby v biskupskom meste ku ablegátskemu mandátu prišiel, nie preto, ako sťa by pri celej ináč vítečnosti jeho, vrelej zaujímal sa za záležitosti katolícke, ako druhý, rodený katolík, lež poneváč my katolíci ani len do stieňu podozrenia nechceme upadnuť, že sme proti inovercom nenie trpezliví.

Dnes vôbec to tvrdíme, že žijeme v novom období. Tvrdíme to nielen, lež chceme tomu aj uveriť. Ja preto náležite prosím pána ministra výučby, aby zvečnil jeho veľké meno nielen tým, že ku katolíckemu shromaždeniu krajinskému prišiel, čo pred ním žiaden minister uhorský neurobil, lež nadovšetko, aby kroz to na veky učinil pamätným meno svoje: že s pomocou protestantom udelenou položí na stôl krajinského Domu ako junktim zákonnú predlohu o kongrue katolíkov. (Všeobecné schvalovanie.)

Kresťania, kupujte len u kresťanov!

POLITICKÉ CHÝRY.

Gróf Aladár Zichy u kráľa.

Minister okolo osobnosti kráľa gróf Aladár Zichy v piatok dňa 18. januára bol na audiencii u jeho veličenstva kráľa, pri ktorej príležitosti podal zprávu o bežných záležitostiach. Vo štvrtok dňa 17. januára bol gr. Aladár Zichy na audiencii u arcikniežaťa Franca Ferdinanda, ktorému v mene vlády uhorskej predniesol novoročné blahoželanie.

Gróf Julius Andrássy o daroch úradníkom.

Minister vnútra gróf Julius Andrássy z tej príležitosti, že právomocnosť stolice Bihar vyniesla výrok, dľa ktorého dovoleno by malo byť, aby stránky úradníkom stoličným dary dávaly, poslal obežník na všetky právomocnosti, ktorým prísne zakazuje úradníkom dary dávať; v tom páde, keby sa tento neriad ďalej opakoval, nariaďuje minister, aby proti úradníkom, čo dary prijímajú, zavedené bolo prísne vyšetrovanie.

Slováci pozor!

Ján Š., r. k. duchovný, pod týmto heslom upozorňuje v 3. čísle luteránskeho «Týždenníka» katolíckych Slovákov, aby nevstupovali do Jednoty katolíckeho ľudu. «Čo je príčina toho, že všetkých katolíckych Slovákov na to upozorňujem?» Pýta sa vtipne. Nuž zaiste len to, že *Ján Š.* nenie r. k. duchovný.

Z CUDZOZEMSKA.

Francúzsko.

Prenasledovanie katolíkov.

Svätý otec Pius X. vydal encikliku, v ktorej dôkladne vysvetlil pokračovante svätej Stolice proti prenasledovaniu katolíkov francúzskych.

Sbor biskupov francúzskych dňa 15. januára začal porady ohľadom pokračovania, akého držať sa majú cirkevné vrchosti poťažne na prenasledovanie katolíkov. Ku porade dostavilo sa 80 biskupov a arcibiskupov. Prvé zasadnutie bolo dňa 15. januára o 11. hodina. Zo zasadnutia poslali výraz poklony svätému otcovi. Výsledok biskupských porád uverejnený bude po jejich zakončení.

Francúzske Švajc.

Kanton-Neuchatel vo Švajci patrí ku Francúžsku V nedeľu dňa 20. januára držali tam ľudové hlasovanie nad zákonom francúzskym rozluky cirkve od štátu. Celý Kanton-Neuchatel má 130.000 obyvateľov. Z týchto je 20 000 katolíkov. Pri ľudovom hlasovaní hlasovalo 15.000 proti rozluke a 8411 za rozluku cirkve od štátu. Protestanti vo francúzskej Švajci hrozné následky rozluky teda aj sami nahliadajú.

Nemecko.

Dňa 25-ho januára rozhodlo sa v Nemecku, či liberáli rozličného odvetvia zvíťaziť majú pri voľbách. O toto víťazstvo viacej strachu má kancellár Bülow, ako katolícke «centrum», ktoré zabezpečené je aj pri náhradných voľbách.

Kresťania kupujte len u kresťanov!

KRAJINSKÝ SNEM.

12. januára.

Pokračovalo sa v pojednávaní rozpočtu ministerstva výučby na rok 1907. Predseda Julius Justh po 10. hodine zahájil zasadnutie. Po odbavení predsedníckych zpráv ku rozpočtu ministerstva výučby ohlásil ss ako prvý k slovu:

Aladár Ballagi. V dlhej reči snažil sa podvrátiť tie dôkazy, ktoré v minulom zasadnutí proti neporiadkom v rozličných odvetviach výučby predniesol vyslanec kresťanskej ľudovej strany Karol Hencz. Toto pravda nepošťastilo sa rečníkovi, bo sa pravda ťažko dá tajiť. Karol Hencz ale len pravdu zastával.

Vystúpil potom ako druhý rečník vyslanec kresťanskej ľudovej strany:

Michal Artim. V dlhej reči osvietil útrapy pospolitého ľudu, ako aj mizerný stav hmotný nižšieho kňazstva. Reč túto pre zvláštnosť jej v obšírnejšom výťahu podávame na inom mieste.

Vo vážnej reči odpovedal na to v záležitosti kongruy katolíckeho duchovenstva a autonomie katolíkov:

Gróf *Albert Apponyi*, minister výučby. Tak o otázke kongruy katolíckeho duchovenstva, ako aj autonomie katolíkov osvedčil sa minister výučby, že on hneď po nastúpení úradu svojho so smerodajnými kruhami pustil sa do pojednávania, aby všetky ťažkosti do života uvedenia týchto otázok odstránené boly v tom zmysle, žeby tak kongruu katolíckeho duchovenstva, ako aj autonomiu katolíkov počas úradovania svojho uskutočniť mohol.

Po interpellácii Pavla Sándora v záležitosti pretrhnutého dovozu po železniciach zakončené bolo zasadnutie.

14. januára.

Po zahájení zasadnutia predseda Julius Justh predložil snemu prosbopisy, krajinskému snemu doposlané, ktoré upravené boly patričnému výboru.

Ku pojednávaniu rozpočtu ministerstva výučby rečnil *Julius Markos*, za tým maliar *Béla Horthy, Karol*

Fábry, barón *Dezider Bánffy* žiadal, aby tretia universita postavená bola v Segedíne. *Mikuláš Pischa* opisoval hrozný stav, v akom sa nachodia jednotlivé malé obce. *Gejza Hellebronth* rečnil o ľudových školách, *Zoltán Szentkirályi* vysvetloval postavenie récko-katolíckeho duchovenstva. *Štefan Kecskeméthy* zaoberal sa s prostrednými školami, tretiu universitu žiadal pre Segedín alebo pre Debrecín. Zasadnutie tohoto dňa bolo s týmto zakončené.

15. januára.

Zasadnutie tohoto dňa kroz to dosiahlo väčšej významnosti, že neobyčajne predĺžená debatta rozpočtu výučby vo všeobecnosti v ňom zakončená bola. Po zahájení zasadnutia, ktorému predsedal Julius Justh, minister honvédstva predložil Domu zákonný návrh dotyčno penzie vojanských vdov a sirot. Ku pojednávaniu rozpočtu výučby rečnil vyslanec:

Karol Kmety. V dlhej reči zaoberal sa s dôvodami vyslanca kresťanskej ľudovej strany Karola Hencza, ktoré tento na sneme proti rozličným ústavom učebným pozdvihol. Nepodarilo sa mu však tieto dôvody niako podvrátiť.

Alexander Giesswein, vyslanec kresťanskej ľudovej strany ako vždy, tak aj teraz vzbudil všestrannú pozornosť rečou, v ktorej žiadal, aby v stredných školách pestované boly aj reči klassické, reč totiž latinská a grécka.

Predseda snemovne opýtal sa potom, či dakto pomýšľa ešte prehovoriť vo všeobecnosti ku rozpočtu ministerstva výučby a keď sa nikto nehlásil k slovu zatvoril debattu.

Gróf *Albert Apponyi*, minister výučby oznámil, že na reči jednotlivých vyslancov odpovie zajtrajší deň a s tým zakončené bolo zasadnutie.

16. januára.

Predseda Julius Justh po 10. hedine zahájil zasadnutie, po čom hneď pozdvihol sa k slovu:

Gróf *Albert Apponyi*, minister výučby. Triaštyridsať rečníkov zúčastnilo sa v debatte pojednávania rozpočtu výučby. V reči svojej reflektoval minister na všetky vážnejšie reči a žiadal prijatie rozpočtu.

Snem prijal na to rozpočet vo všeobecnosti.

Pri pojednávaní rozpočtu v čiastkach:

Samuel Bakonyi žiadal postavenie tretej university v Debrecíne.

Ján Csernoch, vyslanec kresťanckej ľudovej strany rečnil v záležitosti privátnych docentov na budapešťanskej a koložvárskej universite. S dôrazom vyzdvihol ďalej rečník tú okolnosť, že v rozpočte ministerstva výučby *predchádzajú aj katolícke universitné základiny*. Známo je vôbec, že medzi základinami nachodia sa aj také, ktoré zasvätené sú výlučne katolíckym vyšším učebným cielom, tak medzi iným základina arcibiskupa Pázmánya, základina arcibiskupa Liptayho a základiny iných. Aby teda z toho, že tieto základiny predchádzajú v krajinskom rozpočte, nikto na to nasledovať nemohol, že tieto základiny nenie sú čistou a výlučnou vlastnosťou katolíkov, ja v mene tej stránky, ku ktorej česť mám prislúchať, dľa zvyku predošlých rokov, ta sa osvedčujem, že tá okolnosť, že tieto základiny predchádzajú v krajinskom rozpočte, právnej prirodzenosti jejich prejudikovať nesmie. Prosím ctený Dom, aby toto osvedčenie v známosť vzaté bolo.

Karol Hencz v dlhšej reči odpovedal na návaly, ktoré pozdvihol proti nemu krajinský vyslanec Kmety.

Gróf *Albert Apponyi*, minister výučby odpovedal krajinskému vyslancovi Jánovi Csernochovi. Neriady dotyčno platov neriadnych docentov na universitách Budapešť a Koložvár uznávam sám v tom zmysle, ako to predniesol krajinský vyslanec Ján Csernoch. Ostatne ctený pán vyslanec Ján Csernoch v reči jeho spomenul aj *universitné základiny* a ako sa to z roka na rok stáva výraz dal tomu protestu, aby katolícke základiny, kroz to, že predchádzajú v krajinskom rozpočte, neboly pozbavené právnej prirodzenosti svojej. Ja len to môžem opakovať, čo úradní predchodcovia moji tiež vždycky tvrdili, že je tomu vskutku tak; *aj ja to držím za anomaliu, že čiastky katolíckeho majetku obracajú sa k zaokrytiu výdavkov nekatolíckeho ústavu.* Aj toto patrí tiež medzi tie otázky, ktoré so zavedením katolíckej autonomie rozriešené budú. (Schvalovanie.) Odpovedal minister výučby ďalej v záležitosti viacej otázok, ktoré vyslanec Karol Henez v reči svojej podotknul.

Gejza Polónyi, minister pravosúdia predostrel snemu sedem zákonných predloh.

Ján Samassa interpelloval ministra obchodu.

S tým zakončené bolo zasadnutie.

Zo «Stredišťa Katolíc. Spolkov.»

«Stredište Katolíckych Spolkov» v nedeľu dňa 20. januára o pol 11. hodine držalo shromaždenie pre potravné spolky na území stolíc: Pest a Szolnok sa nachodiace v Szolnoku vo veľkej dvorane školy «Konštantin». O aktuálnych záležitosťach spolkových, o potrebnosti a významnosti spájania sa potravných jednotlivcov vo spolky, o hospodárskych prednosťach platenia s hotovými peniazmi, o vzájomnom zakladaní potravných a úverkových spolkov a o iných otázkach poľnohospodárskych držali prednášky dr. Karol Wildfeuer, hlavný správca Stredišťa; dr. Štefan Molnár, námestný správca a člen správy dr. Ján Zlinszky. Vo veľkom počte shromaždení pozorne slyšali zanímavé prednášky a s koncom shromaždenia žiadali, aby podobné shromaždenie ešte raz v tomto roku vydržiavané bolo pri prítomnosti čo najviacej obcí, žeby takto celé obyvateľstvo našej vlasti pripojilo sa ku tomuto pohybu.

V utorok dňa 22. januára maly shromaždenie v Miškovci spolky stolíc: Borsod, Gömör, Heves, Nógrád a Abauj-Torna.

Správa Stredišta.

BESEDNICA.

Hlavný korteš.

(Dokončenie.)

Nový kandidát sa hrozne napaprčil, ako počul ľudákov spomínať. Veď ich on naučí, povedal a telegrafoval švagrovi, főišpánovi, že ľudová strana búri po celom okrese, nech robí poriadky s vojskom a so žandármi. Főišpána div neporazilo od jedu. Čo? Ľudová strana? V jeho stolici? To je neriad, čo robí ten «Kresťan» a tí kňazi! Ale počkajte len! Však vám ja dám ľudovej strany!

A ako főišpán, tak aj hlavný slúžny Trhanóci škrípal zubami. Keby bol mohol, dal by povešať všetkých ľudákov. Židáci behali ako s nasoleným zadkom. Vejkali a zalamovali rukami. Hľadali v talmude kliatbu, s ktorou by znivočili stranu kresťanskú. No nič neosožilo, lebo v stred druhého týždňa prišiel do okresu Ferko Záhorský, ľudový kandidát. Ľud, ako čo by ho boli okúzlili, tak sa oduševnil zaňho. Na ruvu rozorvali jeho zástavy a ženy nestačily venčiť jeho plakáty. Bolo to radosti. Celý okres ozýval sa od mena ľudového kandidáta. Vítali ho ako víťaza, hudbou, banderiumom. No aj zaslúžil dôveru ľudu. Bol udatný chlapisko a rečník výborný. Ten veru nepotreboval papier, vedel naspamäť povedať, kto sú liberáli a ako vyžierajú národ. Programm ľudovoj strany s takým presvedčením vysvetloval, že ľud päste dvíhal k prísahe, že aj život obetuje za stranu kresťanskú. Mnohí liberáli postŕhali plakáty Prázdnohlavého a driapali jeho zástavy. A dialo sa to pred očima hlavného slúžneho. Div z kože nevyskočil. Nerátal on na to, tam hlavné notárstvo!

— Ináč musíme zakročiť, — myslel si Trhanóci. — Máme po ruke dosť zbrojov oproti ľudákom.

Aj použili všetky tie ohavnosti a ukrutnosti, na ktoré statoční ľudia pľuvali. Liberálom ale nepohlo sa svedomie, lebo ho nemali. Úbohí ľudáci ani v noci nemali pokoja, naliehali na nich kadejakí liberáli. Dali sa do práce židáci, nátlak robili na dlžníkov svojich. Aj špárkassa sa vyhrážala. Trhanóci zúril ako tyger. Mnohých ľudákov zklátili, ale väčšina držala sa zmužile. Títo dobrí ľudia ani sa len neobzreli na liberálov. Zatvorili dvere pred nimi.

— Nedáme sa, čo sa potrhajú liberáli! — posmelovali sa ľudáci. — Nech žije Ferko Záhorský! Nech žije ľudová strana! Lebo zvíťazíme, lebo zomreme! Abcúg liberáli!

Najlepšie držali sa Čmarovania. Tam nevyviedol nič ani slúžny, ani viceišpán a ani jedon liberál. Ľudia stáli ako skala. Nenie tej hrozby, nenie toho pokladu, ktorý zviedol by ich k zrade. Nemali sa koho báť, všetko mali v poriadku.

Blížila sa voľba. Obe strany boly silné. Obe dúfaly, že zvíťazia. Veď keby ľud slobodne, bez nátlaku mohol hlasovať, istotne by ľudová strana vyhrala a Prázdnohlavý dávno by bol ušiel z okresu. No, nasleduje ešte votizácia, ozajstná krížová cesta pre ľudákov. Koľkým odhodia hlas? Kto vie, či nepofalšovali lajstre? Kto vie s akými hlúpymi otázkami bude domŕzať a mýliť ľudákov predseda Drancieri? Kto vie, či nebude tiecť krv? Načo by boli dopratali toľko vojska a žandárov do okresu? Čo liberáli dbajú! Majú všetko dovolené. Nič sa im nestane, veď majú kopu obrancov, kdežto hlas chudobného ľudu nik nečuje. Ale zato nedajte sa ľudáci! Vydržte a dôverujte v Boha. Váš kandidát zaslúži tú obetu od vás. Len nech sa dostane do snemovne, vyčíta on liberálom všetky hriechy a zbojstvá, ktorých sa dopustili. Nech žije Ferko Záhorský! To nenie kresťan, kto opustí teraz jeho zástavu! Dolu so židovským liberalizmom!

Tak, tak ľudáci, nedajte sa! Najmä vy Čmarovania! Ta sa za pánom farárom!

Minula sa aj posledná noc, keď ľudáci najväčším pokušeniam boli vystavení, ale zadržali sa statočne. Sláva za to Čmarovanom, lebo oni rozišli sa po obciach, shromaždili okolo seba ľudákov a viedli ich na voľbište. Radosť bola pozreť na ľudákov, jako vesele ta šli. Pod zástavami, s hudbou a s istou nádejou, že porazia farahúnov. Ľudia Prázdnohlavého smutne hľadeli na kresťanský tábor. Istotne by sa boli pripojili k ľudákom, keby ich neboli vartovali vojaci.

Votizácia sa vliekla. Predseda použil všetky fígle, ale ľudáci, ako čo by ich dáka tajná moc posmelovala, nedali sa pomýliť. Aj to bolo dobre, že mal Záhorský smelých dôverníkov.

Až do konca Prázdnohlavý bol vo väčšine. Rozdiel síce nebol veľký, ale ak nedostanú ľudáci pomoc, prepadnú. Kde sú Čmarovania? Už je noc a tí nechodia. Čo sa im prihodilo? Vozy jedon za druhým chodia pre nich, ale ani tieto sa nevracajú, ani Čmarovania nechodia. Pre Pána Boha, čo sa sa stalo? Ľud je nespokojný. Zalamuje rukami. Mnohí plačú. Daktorí spomínajú zradu. Volačo zlého sa stalo.

Ano, hlavný korteš Prázdnohlavého ukázal čo vedel. Bol to Lajoš Drapčo, osedlanský notár. Pred voľbou kúpil od cigáňov koňa a nechal ho hladom zdochnuť. Zaraz oznámil to zverolekárovi, ten potom s Trhanócim vydal rozkaz, že poneváč v Osedlanoch vypukla koňská nemoc, dedina padne pod zátvor. Odtiaľ koňa nepustia. Rozkaz pravda len deň pred voľbou vyhlásili. Čmerovania mali isť cez Osedlany, lenže tu čakali na nich žandári a nepustili ich ďalej. Nastal krik a zmätok. Šťastie, že tam bol pán farár. Tešil ľud ako vedel. Žandári chceli bitku, lež voličia mali rozum. Pán farár telegrafoval predsedovi, že čo sa stalo a žiadal pomoc od neho. Lenže telegraf zadržali na pošte a predseda aj

tak by nebol poslal pomoc, lebo vedel, čo sa stalo. Veď práve preto neodhodil pri votizácii toľko ľudových hlasov, lebo dobre vedel, že nepríde najsilnejšia obec Záhorského.

No, sklamal sa práve tak, ako hlavný korteš Prázdnohlavého. Notár Drapčo už cítil vo vačku tisícku, čo mu boli sľúbili.

No, nedostaneš ju.

Čmarovania poskávali z vozov a radili sa, čo majú urobiť.

— Pôjdeme peší, — povedal pán farár. — To nám nikto nezapráni. Za mnou sa chlapi!

A šli jedon po druhom, takže ani Drapčo, ani žandári nezbadali, že im Čmarovania cez rozum prešli.

Chudáci, šesť hodín cestovali o hlade a o smäde.

Bola to radosť, keď dobehli na voľbište. Liberálov div neporazilo od jedu. Predseda čo mal robiť. musel vyhlásiť, že Ferko Záhorský, ľudový kandidát zvíťazil s väčšinou 30 hlasov.

Nastala radosť medzi ľudákmi. Objímali sa, oslavovali svojho vyslanca a ďakovali Bohu, že im tohoto víťastva doprial.

Ferko Záhorsky v utešenej reči zaďakoval ľudu za tú lásku a oddanosť a uistil ho, že bude jeho verným ochrancom a otcom celého okresu. Prosil ľud, aby vydržal verne pri kresťanskej ľudovej strane, lebo je to strana chudobných ľudí, ktorá pracuje rovnako za všetkých kresťanov.

Ľud až do svitu tešil sa víťaztsvu, liberáli ale nedočkali koniec voľby, lež išli sa skovat.

Trhanóci dostal poriadnu lekciu od fóišpána a Drapčo miesto tisícky súdne vyšetrovanie a poneváč našli úrad jeho v neporiadku, vyzdvihli ho z úradu.

Takto sa odmieňali liberáli hlavným kortešom, keď sa im nepodarily fígle.

Kresťania! Slováci! Nasledujte šľachetný príklad Čmarovanov! *Ondrej Hladký.*

CHÝRNIK.

Pohrab hanoverskej kráľovnej. Jeho veličenstvo kráľ v sobotu dňa 19. januára o 6. hodine 40. m. ráno odcestoval z Viedne do Gmundenu ku pohrabu hannoverskej kráľovnej. S druhým osobitným vlakom cestovali arcikniežatá: Franc Ferdinand, Karol Ferdinand, Leopold Salvátor a Rajner, taktiež arcikňažny: Maria Annunciata a Blanka. V Anschbadne vstúpili do vlaku arcikniežа Franc Salvátor a arcikňažna Maria Valeria. Pohrabné obrady odbavené boly o pol dvanástej, po ktorých jeho veličenstvo kráľ navrátil sa do Schönbrunnu,

Chýry zo Šariša. Anton Korányi, prépošt, archidekan šárišský a farár bardijovský na domový fond katolíckeho kruhu poznove daroval 300 korún. Predtým na ten istý cieľ obetoval bol 1200 korún. — *Preložené jarmoky.* S dovolením ministerstva jarmoky v Giralte preložené sú zo 17. na 18. apríla; z 28. na 25. júla; z 12. na 10. októbra. — *Zatvorené školy.* V obciach Rózsadomb a Böki zatvorené sú školy pre osýpky (poky), v Šulčáku ale pre tifus, ako počuť, tyfus zmáha sa aj v Rokycanoch a vo Finicách. — Katolícky tovaryšský spolok v Prešove v nedeľu usporiadané divadelné predstavenie s tanečnou zábavou na žiadosť opakuje vo veľkej dvorane Rákóczího kat. kruhu. — Makovicky spoločenský kruh dňa 3. februára vydržiava fašiankovú zábavu s tancom. — Vojaci, čo tretí rok doslúžili dňa 14. januára vrátili sa domov a namiesto nich rekrúti narukovať museli dňa 15. januára. — Ján Kotunovics, šovarský notár, z kassína domov idúc, tak nešťastne sa šmiknul, že si nohu zlomil. — Ján Cserépy, šárišský notár, náhle zomrel. — *Nový učiteľ.* Alexander Vojtovics, bývalý učiteľ a organista v Szinye, prešiel na stanicu do Letanoviec; na uprázdnenú stanicu v Szinye vyvolený je za učiteľa a organistu Jozef Matúš. — Jozef Baldun, obyvateľ jarovnický, zložil do rúk župana prísahu vernosti ako občan Uhorska. — *Následky pijatiky.* Andrej Czerba a Ján Gábor, starí sedliaci z Ostrovjan popíjali si v krčme pálené. Naraz sa dali do bitky. Gaborovi prišiel na pomoc jeho syn a ten starého Czerbu tak búšil hlavou o zem, že za niekoľko okamihov zomrel. Žandári hneď večer odviedli vraha do hárčštu. Teda smrť zas len pre krčmu a pálenku. Kedy už raz vstúpia ľudia do seba.

Chýry zo Spiša. Spišský podžupanský úrad vydal lanského roku 3365 cestovných passov. — V Podolínci vyvolili za rychtára Jozefa Szadovszkého, doterajšieho rychtára. — V Šmeksi bolo do 5. januára 156 zimných hostí. — V chotári obce Szepestapolcza (Teplic) nedávno našli mrtvú žobráčku Janovu Lippai, ešte neznat, čo sa s ňou stalo. — V Spišskej Sobote ukradli dňa 10. januára na jarmaku neznámi cigáni istému Feiksovi gazdovi z obce Gerlachfalu 1800 korún. — V Podolínci dňa 29. dec. min. r. zomrel Ondrej Mayer, staviteľský podujímateľ a bývalý kapitáň v 68. roku života svojho. — V obci Merény sa nedávno poltreťa ročné dievčatko Šarolta Szinai pri ohni, ktorý v izbe povstal, tak velice popálilo, že o pár dní zomrelo. — Do Hrušova vyvolili za učiteľa Alexandra Vitkó — Na uprázdnenú rimsko-katolícku učiteľskú stanicu v Jurskom vyvolili diplomovanú učiteľku slečnu Mariu Pirhalla. — V obci Kristályfalu (Richvald) dňa 14. januára zomrel jeden z najstatočnejších občanov menom Jozef Mercsák starší, po pobožnom prijatí sv. sviatostí a sv. škapuliara v 63. roku života svojho. Nebohý bol za 42 rokov kostolníkom, už ako mládenec začal službu. Mal tri ženy. Pohrab mal veľmi pekný, aký si aj zaslúžil. Večné svetlo nech mu svieti.

Hrozné zemetrasenie zničilo na ostrove Jamaika dňa 15. jan. viacej miest. Gubernátor Jamaiky, ktorá patrí Anglicku oznamuje úradne, že kroz zemetrasenim najviacej trpely mestá: Kingston, Port-Royale, St. Andrewe.

Upozornenie hospodárskych robotníkov. Ignác Darányi, minister orby uverejňuje na plakátoch pre hospodárskych robotníkov nasledujúce upozornenie: «Vo veľkej čiastke krajiny gazdovia a hospodárski robotníci už uzavreli riadne smluvy na žatvu, na niektorých vidiekoch ale, ako som sa dozvedel, robotníci ešte ani teraz nechcú uzavreť smluvy. Zrejmé je, že jestli miestami robotníci sa nedohodnú s gazdami a neuzavrú smluvy, vtedy *gazdovia prinútení budú z iných vidiekov najsť si robotníkov*, postarať sa o stroje, prípadne prejsť v hospodárení ku takým spôsobom, pri ktorých nenie potrebné toľko robotníkov, následkom čoho potom miestami robotníci *nielen toho roku, lež prípadne i za viac rokov ostanú bez zárobku.* Aby sa táto poľutovaniahodná vec nestala, dobroprajne upozorňujem hospodárskych robotníkov na to, aby sa usilovali čím prv uzavreť smluvy s gazdami. Za potrebné držím na toto upozorniť robotníkov, lebo z viac strán som počul, že rozličné falošné chýry kolujú medzi robotníkmi a takýmito chýrami mútia zdravý rozum robotníkov. Na takéto chýri nech nikto nič nedá, lebo to nenie pravda, žeby vláda bola nariadila, koľká má byť mzda robotníkov. ani to nenie pravda, žeby vláda bola nariadila, aby robotníci neuzavierali smluvy a tieto aby odročovali; taktiež ani to je nie pravda, žeby vláda bola rozkázala, aby robotníci a hospodárska čeľaď utvorili družstvá, miestne oddelenia a aby platili členovský poplatok; ani to nenie pravda, že gazdovia sú povinní uzavreť smluvy s miestnymi robotníkmi a týmto dávať toľkú mzdu, koľkú si oni žiadajú. Všetkými tymito falošnými chýrami chcú robotníkov držať za bláznov!

Pravda je to, že vrchnosť, gazda a robotník nemôžu byť nepriatelia, treba, aby vzájomná úcta, ľudomilnosť, statočný, dobrý úmysel a dôvera ich spájala. Kto nie toto hovorí, lež iné, ten vždy rozduchuje iba nenávisť; kto pred robotníkmi len vrchnosť a gazdov haní, kto ani Boha, ani vlasti nezná, ten — hocjako sa snaží dokazovať — nenie úprimným priateľom robotníkov a *prv-neskôr len do zlého privedie vobotnikov.* Úfam sa, že robotníci všade nahliadnu, že len tak môžu docieliť úspech, keď nepočúvajú na nijakú bájku, v dobrej shode žijú s gazdom a vážiac sa vzájomne, v pokoji pracujú.

Dieťa s dvoma hlavami. V obci Barcs minulé dni manželka jedneho vandrujúceho brusiča porodila netvor. Riadne vyvinuté dieťa malo totiž dve hlavy a dva krky. Jedna hlava bola o volačo lepšie vyvinutá. Dieťa žilo dva dni.

Nový perský šach. O novom perskom šachovi Mohamedovi Alimu kolujú veľmi rozličné, sebe protimluviace chýry. Poťahom na jeho zahraničnú politiku raz počuť, že sa chce úplne podriadiť Rusku a novšie zase oznamujú, že šach prechováva protiruské city. Tomuto vraj aj tým chce dať výraz, že zanechá tú starodávnu obyčaj, dľa ktorej každý dedič trónu býva v Tebrisi, v hlavnom meste tej pruvincie, ktorá hraničí s Ruskom. Dedič trónu napozatým bude bývať v Teherane, aby nestál pod ruským vplyvom. Práve tak to stojí aj s vnútornou politikou šacha. Pred niekoľko dňami sa hovorilo, že šach najeuropejskejšieho a najliberálnejšie smýšľajúceho perského štátnika, chána Mirzu Ali Asgára vymenuje za veľvezíra (ministerpredsedu), aby aj takto dokázal, že Persia bude nasledovať ústavnú cestu. Novšie ale oznamujú z Teheranu, že nový šach je až veľmi reakcionárny a veľmi energický panovník; toto dokazujú všetky nariadenia, ktoré posaváď vydal cieľom udržania poriadku vo veľkej ríši. V Teherane hovoria aj o tom, že nový šach sa bol osvedčil, že niekoľko odťatých hláv je najlepšia policia. Teraz hádajú, že aké stanovisko zaujme nový šach voči perskému národnému shromaždeniu, ktoré teraz vydržiava porady v Teherane.

Smrť. Hlavný lekár stolice turčianskej dr. Jakub Haas, rytier rádu Franca Jozefa, zomrel v Turčianskom Sv. Martine dňa 11. januára v 77. roku veku svojho. Zosnulý lekár behom svojho takmer 40-ročného účinkovania získal si všeobecnú úctu.

Plány anarchistov v Madride. Z Madridu oznamujú, že španielsky kráľ porobil potrebné kroky u všetkých mocností, aby v tom čase, keď sa narodi španielskemu páru dieťa a bude mať krst, s väčšou energiou dávaly pozor na medzinárodných anarchistov. Policia sa totiž dozvedela, že anarchisti madridský stolný chrám, v ktorom sa má odbavovať krst, chcú vyhodiť do povetria.

Peniaze falšujúci kupec koní. Z Kapošváru sdeľujú, že kupca koní Bélu Szárazgátiho už od dávna upodozrievali, že sa zaoberá robením falošných peňazí, ale žandári nijak nevedeli falšovanie naňho dokázať. Konečne žandári poverili jedneho roľníka, aby sa zdanlive sdružil so Szárazgátim a takto vyzvedel od neho tajnosť. Szárazgáti sadol na lep a roľníkovi rozpovedal, kde a jako falšuje peniaze. Roľník na to prezradil vec žandárom, ktorí tak Szárazgátiho, ako i jeho dvoch súdruhov chytili. Vysvitlo, že Szárazgáti falšoval zlatovky a päťkoruníky.

Osožné a chytré prevedenie parcellovania.

«A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete» «Krajinský gruntovno-úverkový ústav» do obchodného oboru svojho prevzal provodzovanie parcellovania a ku tomuto cieľu udelovanie požičiek. Ciele ústavu tohoto vytvárajú úžernictvo každého druhu, preto on sám nekupuje majetky ku parcellovaniu, lež na žiadosť prevezme za miernu odmenu unovania úplné prevedenie parcellovania (rozumie sa prácami právnymi, mernickymi a v gruntovných knihách) a k tomuto cieľu vyšle na miesto svojho splnomocneného človeka, ktorý postará sa o prevedenie všetkých prác miestnym požiadavkam zodpovedne. Ku cieľom parcellovania ústav ochotne povoluje požičku **do dvoch tretin** ceny pri výhodnych podmienkach, o čom vysvetlenie, prospekt, hlavná správa (Budapest, V., Géza-u. 2.) na žiadosť ochotne odosiela. — Výhody spoluúčinkovania ústavu sú: 1. Lacné prevedenie parcellovania. 2. Ústav nerobiac nároky na podiel osohu, kupec v tej cene dostane pozemky, v akej ich majiteľ odpredá. 3. Kupec a odpredavatelia pozbavia sa všetkých starostí parcellovania 4. Odpredavateľ naraz v jednej sumne dostane kúpnu cenu. 5. Spoločná zodpovednosť je vytvorená. 6. Všetky útraty dávajú sa popredku. — Zvláštné výhody ústavom povolenej požičky ku parcellovaniu: 1. Pripadný diel podlžnosti spláca sa pozadne. 2. Požičky povolujú sa počnúc už od 300 korún. 3. Požička vypláca sa celkom v hotových peniazoch. 4. Listina verejného notára nenie potrebná, potrebuje sa len lacné uhodnovernenie notárske. Ústav požičku vypovedať nemôže.

Cárova dcéra. Z Lvova oznamujú, že do dediny Jazwiny nedávno prišla jedna po mestsky oblečená dáma, ktorá sa pustila s dedinčanmi do rozhovoru a medzi iným spomenula, že ona je cárova dcéra a že sa musí vysťahovať z Ruska, lebo vraj na smrť odsúdeným väzňom pomohla ujsť z väzenia. Neznáma dáma u zámožných gazdov našla útulok a tu potom ešte doložila, že aj jej sestry musely vraj ujsť; ruský dvorný maršall ale tak jej, ako i sestrám pošle šaty a viac millionov rubľov, aby maly z čoho v cudzozemsku žiť. Dáma potom prosila gazdov, aby jej dotiaľ, kým dostane od maršalla peniaze, požičali niekoľko sto rubľov. Jedna čiastka sedliakov bola ochotná splniť prosbu «cárovej dcéry», no jednotliví ale nedôverovali v nej a oznámili ju žandárom. Len že cárova dcéra pocítila nebezpečie a z dediny ušla.

Ohne. Z Nagybecskereku oznamujú, že v Szanáde nedávno v noci vypukol oheň vo fabrike Juliusa Kalmára. Oheň sa veľmi šíril a zpustošil takmer celú fabriku. Škoda činí vyše 50.000 korún. — Z Veľkého Váradu oznamujú, že aj v Gyíreši pustošil oheň, ktorý povstal v parnom mlyne Alexandra Lovassa. Mlyn zhorel úplne. Oheň narobil asi 30.000 korún škody.

Nehoda portugálskeho debiča trónu. Bragantské knieža, dedič trónu portugálskeho Ludvika Filipa stihla minulé dni nehoda. V jazdeckej škole paláca «Necessidades» knieža učil sa jazdiť, jeho kôň ale pri jednom skoku padol a strhol na zem aj jazdcu. Dedič trónu na chvíľu ztratil povedomie, ale ináče sa mu nestalo nič, iba na tvári sa trochu zaškrabnul. Lekári ustálili, že dedič trónu neutrpel ani vonkajšie, ani vnútorné úrazy.

Vzbura na jednej bulharskej lodi. Z Bukareštu oznamujú, že počas posledných veľkých víchrov pri Konštanze ztroskotala sa jedna bulharská parná loď. Desiatich námorníkov lode sa podarilo zachrániť. Námorníci hovorili, že kapitáňa lode obrovský víchor smiatol do mora, ale neskôr vyšlo na svetlo, že na lodi strhla sa vzbura a námorníci kapitáňa zavraždili. Na lodi bolo mnoho zbrane a munície, ktorú pravdepodobne mali odviezť bulharským bandám do Macedonie, no víchor loď zahnal na sever.

Pozor na zbraň. Z Kežmarku oznamutú, že minulé dni kočiš Benedikt Lász strhol zo steny flintu svojho gazdu a zo žartu namieril ju na svojho priateľa, ktorý spolu s ním služil. Šuhaj myslel, že flinta nenie nabitá, potiahol kohútik a v nasledovnom okamihu jeho priateľ mrtvý ležal na zemi. Guľa mu vrazila do prs Lászu chytili.

Strašná smrť ôsmych ľudí. Z Veľkého Váradu oznamujú, že v obci Dánosd udalo sa hrozné nešťastie, Krčmár Matej Pászk dňa 14. januára zakúril veľmi do kachieľ a potom aj so svojou famíliou ľahol si spať V noci vypadla z kachieľ iskra, ktorá podpálila malý drevený dom. Obyvateľov domu — zdá sa — v spánku prekvapil oheň, lebo všetcia: Pásk, tohoto manželka, matka a päť detí zhorely. Na druhý deň našli len na uhoľ spálené mrtvoly.

Výbuch v oceľovej fabrike. V pittsburgských oceľových dielňach Jones Langhlin v utorok 15. jan. udal sa strašný výbuch, ktorý 27 robotníkov hneď usmrtil a 6 robotníkov hrozne popálil. Len jedon robotník, menom Knox sa oratoval temer zázračným spôsobom. Výbuch pravdepodobne zapríčinil v dolnej časti maše shromaždivší sa plyn. Výbuch rozhodil múr maše a žeravá tekutina s úžasnou rýchlosťou zaplavila celú dielňu. Koho len zasiahla žeravá roztopená oceľ, za okamih zhorel na popol, žak že z nešťastníkov ani stopy nenašli. Oceľové dielne sú vlastnosťou millionára Carnegieho, ktorý rád zamestnáva z Uhorska pochodiacich robotníkov. Obávať sa možno, že v úžasnej katastrófe padlo v obeť viac uhorských robotníkov. Oratovaný robotník nasledovne rozpráva o katastrófe:

— Práve sme boli všetcia v práci, keď sme počuli strašný praskot. Hneď som sa dal na útek, lebo pred mojimi očima objavil sa obraz strašnej smrti, ktorá by ma bola akiste zastihla, jestli nebudem dosť rychle utekať. Utekal som pred žeravou riekou a konečne došiel som na bezpečné miesto. V poslednom okamihu videl som ešte desať ľudí, ktorých šaty horely plameňom. Niekoľkí z nich boli zdanlive ranení, lebo útek im ťažko padol. Niekoľkí z nešťastných robotníkov sa potkli a padli do horiacej rieky, ktorá ich za okamih pohltla a spálila na popol.

HOSPODÁRSTVO.

Od Stredišťa Kresťanských Spolkov.

Ku všeobecnému povšimnutiu a ďalšiemu povzbudeniu kresťanského obecenstva sdeľujeme v nasledovnom, že v najnovšom čase založené sú nasledujúce kresťanské potravné spolky:

Szabadka, I. okres.

Kresťanský potravný spolok. *Predseda:* Štefan Kovacsevics. *Členovia správy:* Lukáč Petkovics, Döme Kovacsevics, Matej Dulics, Gregor Vojnich hajduk, Baltazár Rudics. *Dozorný výbor:* Predseda: Michal Malagurszky. Členovia: Ján Orsics, Felix Ivics, Štefan Milodanovics, M. Vidakovics, Felix Vidakovics, Koloman Nevrecsics, Peter Vujkovics Bukovin, Blažej Vojnits, Jozef Vukovics.

Gombás.

Kresťanský potravný spolok. *Predseda:* Štefan Hattyár, farár. *Členovia správy:* Ján Hamay Huszka, Jozef Huszka, Jozef Javorka. *Dozorný výbor:* Predseda: Anton Huszka. Členovia dozoru: Ján Csuper, Jozef Puppák Tokal, Jozef Kiss ml., Ján Chovan Zjačin, Jozef Kutnik, Jozef Olasz, Ján Galan Balco, Ján Kamenszky, Ondrej

Matisz, Ján Zsihlavnik, Georg Škoda Parada, Jozef Kulich, Peter Ambrósz, Štefan Reholka.

Rakamász.

Kresťanský potravný spolok. *Predseda:* Georg Czimmermann, kaplán. *Členovia správy:* Ladislav Kéky st., Michal Hubert, Michal Pozer, Konrád Jerflek, Fridrich Redy. *Dozorný výbor:* Predseda: Georg Jung. Členovia: Ján Jung, Karol Gamba, Ján Muszbek, Michal Tóth, Peter Grünstein, Jozef Melich, Elek Ignáczy, Ján Feletél, Béla Kover, Georg Veigli, Ján Filk, Béla Ling, Georg Pozer, Ladislav Jung, Fridrich Ekker.

Gyöngyös-Tarján.

Kresťanský potravný spolok. *Predseda:* Jozef Kekécs, statkár. *Členovia správy:* Mikuláš Hellebronth, farár, Jozef Oszwarth, Anton Babus, Ondrej Michal Nagy. *Dozorný výbor:* Predseda: Štefan Török, učiteľ. Členovia: Gabriel Zeke, Emil Havasy, Ján Farkas, Jozef Kiss, Ján Ludányi Benke, Anton Nagy-Virág, Ján Csernyik, Michal Török, Jozef Bakos Hegye, Franc Varga Fuka.

Réczekeresztúr.

Kresťanský potravný spolok. *Predseda:* Ján Costin, farár. *Členovia spravy:* Alexi Juon Mik, Ladislav Papp, Álexander Todore Papp, Mikuláš Máté. *Dozorný výbor:* Predseda: Jozef Papp, učiteľ. Členovia: Jozef Onacs, Ladislav Lőrinczy, Gabriel Mik, Juon Marosen, Gregoras Daskál, Juon Fante, Vazul Papp, L. Tódor, Ján Olár, Teodor Mik, Juon Román, Mikuláš Vajda, Šimon Eles, Vazul Pap, L. Dan.

Hövej.

Kresťanský potravný spolok. *Predseda:* Pavel Horváth. *Členovia správy:* Gašpar Ivankovics, Móric Póca, Melicher Molnár, Franc Horváth, Jozef Pócza horný. *Dozorný výbor:* Predseda: Štefan Pócsa. Členovia: Adolf Mikos, Dioniz Tóth. Franc Pócza, Alexander Tóth, Jozef Varga, Georg Molnár, Michal Varga, Pavel Jozef Pócza, Georg Tóth, Franc Tóth, Štefan Szarka.

Borhida.

Kresťanský potravný spolok. *Predseda:* Ján Ternye, *Členovia správy:* Ladislav Finte, Ján Fernge, Peter Finte. *Dozorný výbor:* Predseda: Pavel Goron. Členovia: Mitru Vaszutsz, Mitru Flori Kriszte, Ján Bartus, Alexa Stern, Georg Bogdain, Georg Papp, Ján Anderko. Ladislav Kriste, Peter Kriste, Florian Beesun, Ladislav Fernge, Mitru Ferčge, Michal Kriszte.

*

Všetky tieto kresťanské potravné spolky v najnovšom čase zorganizoval Franc Dávid, organizátor kresťanských spolkov krajinských. «Stredište Krajinských Spolkov Kresťanských» vyzýva s týmto všetkých patričných, čo v obciach svojich kresťanské spolky zakladať a organizovať zamýšľajú, aby vo všetkých týchto záležitosťach o poučenie alebo vysvetlenie, obrátili sa poštovou kartou na krajinského organizátora kresťanských spolkov: **Franca Dávid-a. Budapest, IX, Bakács-tér číslo 1.**

DOPISY.

Zo Spiša.

Pochválen Pán Ježiš Kristus.

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom «Kresťane».

Dávam na vedomie cteným čitateľom «Kresťana», že u nás vo Spiši krajina naša odkúpila Smrdžonku, Červený Kláštor, pri Dunajci sa nachádzajúce a 411 katastrálnych jutár obnášajúce lesy, 150 jutár orácej zeme a lúk za 350 tisíc korún. S tým odkúpila už aj tú čiastku bývalého prešovsko-biskupského majetku, ktorá je v nalešnickom chotári a v Huttách. Do vlastnosti karajiny prešlo na 11 kilometroch i právo na vodu a rybárku. Krajina, ako počuť, má teraz kostol v Červenom Kláštore obnoviť, pri Dunajci veľký hotel vystaviť, v Smrdžonke nový kúpeľ vystaviť a cestu pre vozy pri Dunajci vybudovať od Klášora až ku poľskej hranici. Vážna reč je už aj o železnici, ktorá by išla z Gňazd prez Kamjonku, Folvark, Lipnik, Haligovce do Starej Vsi. Keď by sa všetky tieto plány uskutočnily, tak by sa doteraz opovrhnutá Magura zaiste veľmi pozdvihla, čo je aj veľmi žiadúcno. *Spišiak.*

***

Zo Šariša.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie tohto môjho dopisu v našom «Kresťane».

Sľúbil som nedávno, že napíšem volačo o Jednote katolíckeho ľudu. Čo je to tá Jednota? Najkratšia odpoveď na to je: «katolícka Jednota je spojenie katolíkov ku obrane katolíctva».

Dľa tohoto teda kresťanskou povinnosťou je všetkých veriacich spojiť sa v túto jednotu.

Či ale je potreba na takéto spojenie v katolíckej «Jednote»? Ja odpovedám, že áno! Rozhliadneme-li sa v našej krajine, to vidíme, že nepriatelia naši, bezbožníci a neverci každého druhu a pokolenia jednostajne napádajú cirkev našu a uponižujú ju, vypudzujú Boha zo srdc veriacich, búria proti biskupom a kňazstvu, cirkevné majetky radi by zhabať, katolícke ustanovizne zničiť a všetky zásady kresťanské vykoreniť. Proti týmto nepriateľom našim sa spojiť a sriadiť naše sily, je nevyhnutnou povinnosťou našou. Veď vidíme, ako sú s organisovaní liberáli, vidime akú organizáciu majú slo-

bodní murári (freimaureri), socialdemokrati, aj to vidíme, ako s tymito do jednoho mecha dúchajú židia, národniari a iní bezbožníci a ako spojenými silami pracujú proti nám. Proti týmto bojovať a brániť sa, za blahonosné a najsvätejšie zásady a práva našej svätej viery horliť a v jeden tábor sa spájať svätou povinnosťou je všetkých svedomitých katolíkov. Z tohoto vidno, že každý katolík, čo zná, verí a miluje Boha, ktorému drahé je jeho sväté náboženstvo, pripojiť sa má ku Jednote katolíckoho ľudu.

My katolíci založili sme niekdy túto krajinu našu, my sme ju udržiavali ako dve tretiny obyvateľstva, my sme ju bránili našou krvou a teraz by nás chceli z nej vytisnuť, chceli by nám odobrať slobodu viery, naše sväté práva, aby každý, i ten najväčší bezbožník, neodvisle a slobodne žil v tejto krajine, ako my katolíci. Či vieme ku prevedeniu našich žiadostí alebo ponosov len v jednej stolici, v jednom okrese, alebo často len v jednej obci jednomyseľne vystupovať. Koľkokráť stáva sa, že jednotliví posmech robia z nás, alebo z toho, čo nám je sväté a ku čomu máme právo! Neznáme sa mocou spoločného pokračovania brániť, bo sme nenie zjednotení a nenie sme spojení.

Keď chceme, — a ktorý kresťan by to nechcel — aby táto krajina i na ďalej ostala kresťanská, aby po všetky časy strvávala pod znamením svätého kríža, to nevyhnutelne potrebné je, aby každý poriadny a spravodlivý katolík bezodkladne vstúpil do «Jednoty» katolíckeho ľudu a účasť bral na obnovení kresťanskej spoločnosti. Treba, aby sme mali jedno mocné sriadenie, jeden veliký spolok, ktorého každý jednotlivý člen (úd) za prísnu povinnosť považovať si bude spoločné záujmy a kresťanské záležitosti naše odhodlane podporovať, bez odporu bez zisku a vždy osožným a ochotným prostriedkom stane sa celej «Jednoty», o ktorej viacej v nasledujúcom dopise. *Šarišan.*

Spisy redakcii zaslané.

Zivot Ježiša Krista, Božského Spasiteľa našeho. Spísal Bernard Schmidt, dekan v Glandorfe. Preložil Ján Krssák, archidiakon a farár v Lutile. Spovolením cirkevnej vrchnosti vydal «Spolok sv. Adalberta» (Vojtecha v Trnave. Číslo podielových kníh 88. Cena výtisku kartonirovaného 4 koruny. Cena výtisku v plátne viazaného 5 korún. — Táto kniha nemala by chybeť v žiadnem katolickom dome.

Obradoslovie (Liturgika) čili učenie o svätých obradoch Cirkve katolíckej pre katolícke dietky. Spísal Fr. Richard Osvald, kňaz arcibiskupstva oktrihomského. So schválením najdôst. ordinariatu ostrihomského. Tretie illustrované vydanie. Nákladom Spolku sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave (Nagyszombat) 1906. Cena tvrdoviazaného výtisku 50 halierov.

Môj Jožko. Veselohra v 3. dejstvách. Napísala Terézia Vansová. Dostať v knihtlačiarni Klimeš a Pivko v Lipt. Sv. Mikuláši. Cena 60 halierov.

Upotrebujete aj vy sladovú kávu? Je táto otázka navrhnutá od paní v spoločnosti a najde ona mnoho ráz poľutovania hodnú odpoveď, lebo ešte mnohí vyslovia posúdenie o malátovej káve. Najväčším dielom je ale ten spôsob vysvetlenia, že medzi tymi menovanými sladovými kávami sa predáva najviac takej, ktorá je vôbec nenie sladová, lež najväčším dielom gerštľa prepalovaná, na drobno pokrájaná sladovka, ktoré len jednoduchú ošklivú chuť a zápach majú a neprirovnávajú sa káve sladovej. Ešte mnohí nevedia a nenie sú presvedčení, že len jedine v Kathreinerovej Kneipp-sladovej káve sa nachádza opravdivosť chuti sladovej kávy, lebo tejto zrnká sú nasiaknuté s jedným zvláštnym článkom, následkom ktorého jej otravu odebiera. Kathreinerova Kneipp-malátová káva zaujíme dosiaľ v najväčšej miere obľúbenú chuť a príjemnú vôňu bobkovej kávy so známym, zdravotným sposobom sladovky. Kto dosiaľ opravdovú Kathreinerovu Kneipp-malátovú kávu oproboval, ten dozaista nič nedá na iné sladové kávy. Opravdová Kathreinerova je len v zatvorených balíkoch s menom «Kathreiner» predávaná a pri nakúpení je na každý pád potrebno meno Kathreinera zretedeľne vysloviť.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré katolícke knihy a časopisy!!

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 22. januára.

Úradne značené priemerné ceny za 100 kilogramov. *Pšenica:* tisská K 14·45—15·55, peštianska K 14·30—15·20, stolno-belehradská Kor. 14·05—15·05, banátska K 14·00—15·20. — *Raž:* K 12·65—12·95. — *Jačmeň:* na krm K 12·70—13·00. — *Ovos:* prvotriedny 14·60—15·00, druhotriedny —·———·—. — *Kukurica:* K 9·80—10·10. *Repica:* K 31·00—32·50. — *Proso:* K 14·40—14·90.

Múka:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	25·60	24·60	23·60	22·00	20·60	19·60	18·60

č.	7	7½	8
K	17·00	15·20	12·00

Drobné otruby: K 9·40, hrubé K 10·00.

Ďatelinové semä: lucerna (prima) K 116·00 do 132·00 za 100 kilogr.; ďatelina K ———.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 4·40—4·80, žlté K 5·00—6·00 za 100 kilov.

Strova: Veľká biela fazuľa (bôb) K 20·50—21·50, tarkavá K 19·00—20·00. — *Hrach* lúpaný: K 24·00 do —·—. — *Šošovica,* veľká čistá: K 70·00—80·00. — *Koňopné semä:* K 24·00—26·00. — *Ľanové semä:* prima K —.———·—. — *Rasca* (kmín): 88·00——·—. — *Mak:* K 80·00——·—. — *Ľadník:* K —·———·— Všetko po 100 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* v klobúkoch K 73·00 do 73·50, kockový K 74·50—75·00, žltý K 72·50—73·00 za 100 kilogr.

Petrolej: Fiumánsky krištálový K 43·75, fiumánsky White-Star (***) K 40·75 za 100 kilogr.

Lekvár: srbský K 23·00—23·50, bosenský K 38·00 do 38·50 za 100 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K 26·00—26·50, srbské (100 kusové) K 26·00—26·25.

Sviňská masť: budapeštianska K 142·00—143·00.

Slanina: vidiecka K 000·00—000·00, mestská 4 kusová K 110·00—111·00 za 100 kilogr.

Špiritus: Rafinovaný odanený vo velkom K 146·50 do 147·50. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill 42·50—43·00.

Vajcia: prima uhorské K 106—110, podlejšie K 95 do 99 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Maslo: k čaju K 2·20—2·40, k vareniu K 1·80—2·00, syr 12—15 h., všetko v kilogrammoch vo veľkom.

Drúbež (hydina) živá. Husy k pečeniu K 1·30 do 1·35 za kilogramm; kurence k smaženiu K 1·40—1·50, kurence k pečeniu K 2·40—2·80, sliepky na polievku K 3.00—3·50 za jeden pár.

Malacské karpátske zdravotné pilulky.

Žalúdkove a brušné choroby, tvrdá stolica, hlavybolenia, závrat, zlatá žila a pečeňové bolesti iste sa vyliečia už od 25 rokov oblubenými

„Malacskými Karpátskymi Zdravotnými Pilulkami“

sostavené sú dľa predpisu **dr. Kvapila** skrze

Jána Friedrich, lekárnika v Malackách (Prešporská stolica).

Jedna škatulka stojí **21** kr., balík so 6 škatulkami **1** zl. **5** kr. Jestli sa ale k cene pilulieк **20** kr. priloží a celá summa po poštovej poukážke odpošle, tak sa pilulky frankovane kdekoľvek do celej monarchie odpošlú.

VYSTRAHA! **Ponevač moje pilulky často falšované bývajú, prosím tieto len u mňa kupovať.**

Veľactený pán lekarnik! Prosím Vás, zašlite mi 4 (štyri) balíky vaších karpatských pilulíek; trpel som na zapchávku, porat keď ich užívam, mám mierną stolicu a celkom sa lepšie cítim; prepustil som ich i mojmu priateľovi, ten trpel na nechuť k jedu i na žalúdkový katar; aj ten povorí, že bez nich nechce byť, a tak Vám obidvaja srdečne želame vysokého veka, aby Ste ešte mnoho nemocných mohli uzdraviť. S úctou značím sa.

V Erdeviku, dňa 3/II. 1905. **Karol Kupeczky,** staviteľ.

Ctený Pan Friedrich lekarnik v Malackach! Úctive prosím, že by mi račili poslať jeden balík karpatských zdravotných pilulíek, ktoré dobre účinkujú každému, pre moju manželku. Pán Boh Vam to odplať. Prosím čím skor.

Ambrustalva, 14 tého novembra 1905. **Michal Vida.**

Velactený pane lekarnik Friedrich v Malackach! Prosím zašlite mi jeden balíček Vaších karpátských zdravotných pilulíek pre moju manželku, ktora ich už jednúc upotrebovala a po upotrebovani prestalo jej hlavybolenie a jej žalúdok počal trávit a trús z nej ľahko šiel. Teda Vás ešte srdečne prosím za rýchlé zaslanie. Nech Vám dá Pán Boh milostivý ešte dlho žit na tomto svete, aby ste vždy k Vám sa utiekajúcim mohli poradiť.

V Dolných Drškovach, 1-ho decembra 1905.

Antal Rédeky, roľník.

Blahorodý Pane! Pošlite mi zase obratom poštou jeden balíček karpátských zdravotných pilulíek chýrečných čím najrýchlejšie. Nech ten milostivý Boh Vas dlhé roky udržuje v dobrom zdravi, aby ste mohli pomáhať nemocným s Vašími výtečnými pilulkami. So srdečným pozdravom a hlbokou úcton značím sa vo Vidzneľ, dňa 22. novembra. 1905. **Štefan Sančik.**

Velactený Pane lekarnik v Malackach! Prosím, zašlite mi z vaších výborných karpátských pilulíek jeden balíček so 6 škatulkami na dobierku, ktoré mi od hlavybolenia a planého žalúdka dobre účinkovaly. Zostávam so srdečným pozdravom.

Arva-Erdök 16-tého decembra 1905. **Ján Chudoba.**

Keď dakto trpí na **lamku, reuma,** nech bezodkladne oprobuje **tekutinu prot lámke od Jána Friedricha,** klorá istotue hojí lamku, pakostnicu, reumu, bolenie rúk, noh, krížov, slabosť rúk a noh a všetky bolesti z úderu, natrhuntia, presilenia a vytknutia pocodiace. **Cena 3 flašiek** s obalkou a poštou 6 korún. — **Najstaršie a najbolastnejsie ottaky** v najkratšon čase ztratia sa **Clavethylom Jána Friedricha Cena 3 flašiek s obalkon a poštou 2 koruny.** — **Vsemožné potenie,** nadevše ko noh a pod pazuchou hoje liek **Jána Friedricha** proti poteniu. **Cena troch škatu** s obalkon a poštou 4 koruny. — Najlepší liek proti kaslu zachriypnutiu, kataru, zašlajmovaniu liek a kataru hrtaňa sú kroz **Jána Friedricha** shotovené Dr. Jager chyrué pilulky. **Cena dvoch** škatuliek s obalkou a poštou 2 kor. 45 hal. — V každom dome nevýhnutelne potrebný liek je: kroz **Jána Friedricha** snotovená **domáca mast** ktorá každú i tú najzastarelšiu ranu v **kratkom čase vylieči.** — Cena jednej davky s obalkou a poštou 2 koruny.

LÁMKU, pakostnicu, reuma najbezpečnej bieči Ľadový lieh. Jedna flaška kor. 1.20. Szémann lekárnik. Hatvan.

Dr. FLESCH-a lieh proti lámke

jedine istý liek proti reume, lámke, boleniu rúk, nôh Účinkuje podivne chytro a istotne. K dostaniu: v

Dr. FLESCH-a lekárni ku KORUNE Győr (Ráb) Baross-u. 26.

1/2 decilitrová flaška na próbu 2 kor.; proti zastaralej nemoci veľká flaška pre «rodinu» 5 kor. 3 malé, alebo 2 veľké flašky pre «rodinu» posielajú sa franko.

Na 30 dni pohlad.

dľa podmienok mojeho cennika, teda **bez rizika** pre objednavateľa posielam špoštovou dobierkou moje «Priateľ ľudu harmoniky» číslo 663, abych o nedostižiteľnéj so lidite jejich každého presvedčil. Táto harmonika má garantované špirál pera nielen pre tikadla, ež aj pre basy a klapne luftu, má ďalej 10 tikadiel, 2 registre, duplované hlasy, 48 hlasov. tri rady trub, mahagonnou farbou politírované čierne vkladky s barvistými okrajky. niklovú okovu, duplované mešky, mesaďné chranidlá a držadlá, velikosť 31×15 cm. a stojí kus K 7·40. **Škola k samoučeniu ku každej harmonike zdarma.** Lacnejšie a menšie harmoniky k naučeniu sa hrať na harmonike zvlašte pre deti po K 2·50, 2·20, 3·80, 4·80. Farnejšie harmoniky po K 8·60, 9·50, 10·20, 11·40, 16·50 vybrať si možno dla mojho cennika **Moje harmoniky neni sú podrobené hraničnému mytu bo sú celkom české dôroby. čo prosím do povahy vziať. Ziadné riziko. — Možno vymeniť, alebo peňaze zpiatky dos ať.** Rozposiela spoštovou dobierkou

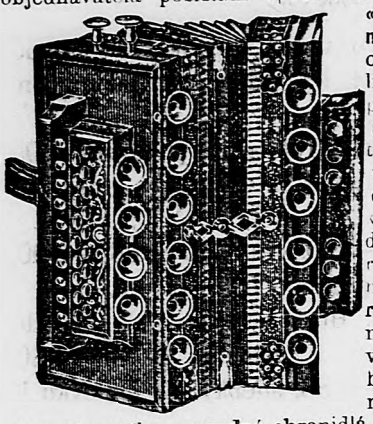

vývozný dom hudobných nastrojov

JAN KONRAD Brüx 1194. (Čechy.)

Velky cenník s 3000 obrazmi posiela sa komukolvek na žiadosť zdarma a franko.

Nekupujte hodiny.

Kým nevedíte náš cenník. Dostanete za:

1.50 zl. **3.50 zl.**

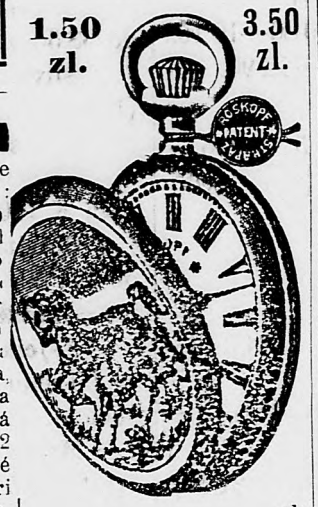

	zl.
Nikkel Roskopf hodinky ---	1.50
Goldin Roskopf « ---	2.—
Striebornć Roskopf hodinky	3.—
S dvojou pokvyvkon --- ---	5.—
S 3. striebornou pokryvkou hodinky --- --- --- --- ---	5.—
Tenke ocelové hodinky ---	3.50
Americké zlatodubl. hodinky	5.—
Pôvodné Roskopf patent hod.	3.50
Pôvodné «Omega» --- --- ---	9.50
Striebornā panciel retiazka	1.—
14 karat. zlaté hodinky ---	8.50
14 karat. zlatá retiazka	10.—
14 karat. zlatý prstienok ---	2.—
Pendlové hodiny --- --- ---	2.80
So zvukom väžových zvonov	4.50
S muzikou --- --- --- ---	6.—
Kukučkové hodiny --- --- ---	2.50
Kuchyňské hodiny --- ---	1.20
Budič hodiny --- --- --- ---	1.20
Budič v noci so svetlom---	1.50
S dvojím zvonom -- --- ---	1.75
Najnovšie budič hodiny so zvukom važové, ho zvona s bijúcim strojom. --- ---	2.50

Troch rokov záruka na písme za veci nezodpovedné vrátia sa peňaze. Rozposielanie s poštovou dobierkou.

Mikša Böhnel

hodinár

Viedeň, IV., Margarethenstrasse 27. (vlastný dom).

Treba pýtať s 2000 obrázkami opatrený cenník franko a zdarma

Zachovanie zdravého ŽALÚDKA

spočívá hlavně na zachovaní, podporování a upravení dobrého trávení a odstranení škodlive zapecenia. Osvedčeným domácim prostriedkom z účinných bylinných látek pečlive pripravenym, ktoré užívaním podporujú a upravujú trávenie, chuti k jiedlu povzbuzuje a mierne, bezbolastne prečistenie pôsobí a tak znamé následky nestriedmosti, pochybene diety, nastudene a neprijemne zapečenie stolice na pr. zahu, nadpnutie, tvorenie sa prezbytočnéj kyseliny, krčovitej bolesti zmírňuje a odstranuje, jest Dra Rosi balsám pre žalúdok z lekarne B. Fragnera v. Prahe. 1/2 flaša 1 kor., 1 flaša 2 kor.

VÝSTRAHA! Všetky časti obalu opatrené sú ochrannou známkou.

Hlavný sklad v lekárni:

B. FRAGNER, c. a kr. dvor. dodovateľ

„u černého orla", PRAHA, Malá Strana čís. 203,

roh Nerudovej ulice.

Objednávky poštou vyrizují se obratem.

Proti predesláni K 2.56 zasila sa velká flaša, proti K 1.50 malá flaša frankov. na všetky stanice Rakúsko Uhorska.

Sklady v lékárnach celého Rakúska. Hlavný sklad u Jozefa Töröka v Budapešti. I.

Pozvanie.

Gajarský gazdovsko-potravný spolok vydržiavať bude vnedelu dňa 27. januára popoludní o 3 h. v miestnosťach kat. školy

riadne valné shromaždenie

ku ktorému sa údovia s týmto povolávajú.

Predmety:

1. Zpráva správy a dozorného výboru.
2. Rok zakončujúcich účtov predosretie, prijatie a udelemie prepustenia.
3. Uzavretie o rozdelení čistého osohu.
4. Zvolenie dozorného výboru.
5. Zmena 2., 5., 7., a 11. §-u stanov.

Účty cez 8 dni v miestnosťach spolku ktokolvek obzreť môže.

V Gajaroch, dňa 16 januára 1907.

Správa.

Oznamy prijíma administracia „KRESTAN"

Budapest, Szentkirályi-ulica 28.

!!! S 16 prvými vyznačeniami !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-u. 50.

Odporuča pri uplnej záruke **benzin-motore ku mlynom** a iným priemyselným podnikom, ta tcež

elektrické benzinlokomobil stroje ku mlatbe

s dvojím vystrojením ku čis enin.

!! Úplná záruka za viborné mlatenie !!

!!! Jediná novota !!!

!! Najjednoduchejší a najdokonálejší mlátebný stroj prítomnosti !

Bez strojníka ľahko k vedeniu bár ktorým gazdom aj medzi dománi slamou krytymi. Cielom rozšírenia týchto najnovších strojov vymieňaju sa staršie parostroje.

Osobytná trieda pre stroje polného hospodárstva ako: parostroje, mlyny, rajtáre, stroje k mlatenin a ku slatin atď.

O nedostyžiteľnéj zvláštnosti tychto strojov podáva zpravy: P. baron Jozef Kemény, Maros-Nemeti (Šedmokradsko). P. Toth Péterbagi, Csantavér (Stol. Bács).

Cennik na žiadosť zdarma a franko.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané **9 kor. 60 hal.**, lepšie **12 kor.** Biele mäkké, jak páper **18 kor.—24 kor.** Biele ako sňah mäkké ak páper, driapane **30 kor. 36 kor.** Rozposielanie s dobierkou franco; zamenenie a nazpäť prijati je pod touti vymimkou dovolenejestli sa poštové útraty vynahradia. **Benedikt Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Čechy.)

KRIŽOVÁ CESTA.

Slovenská knižočka križovej cesty 32 strán v tvrdej väzbe. Cnna 40 hal. 50 vytiskov miesto 20, 15 kor.

K objednanim:

U Oktató Népkönvvtár Budapest, Csömöri ut 16.

Tlačou Stephaneuma úč. spol. V Budapešti, VIII., Szentkirályi-utcza 28/a